שער מאמרי רז"ל — מסכת חגיגה

מא' בגמ' מסכת חגיגה פ"א דף ט' ע"ב א"ל בר היהי להלל מ"ד ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו כו' ואינו דומה שונה פרקו ק' פעמים לשונה פרקו ק"א כו'. דע כי השר הממונה על השכחה נקרא מ"ס וז"ס ויתן על פניו מסו"ה ר"ל כי הקליפה הזו רוצה לעשות הפסק למעלה ולפי' השונה פרקו מאה פעמים כמנין מ"ס שוכח והשונה ק"א הוא מתגבר עליו ונוצחו ואינו שולט בו להשכיחו:

שם בגמ' פ"ב דף י"ב ע"א וז"ל תנא תהו קו ירוק שמקיף את כל העולם כלו כו' הנה זה נאמר על בינה עליונה הנקרא תה"ו והענין הוא כי כאשר תסיר אות האלף שבתוך מלוי אות וא"ו של ההוי"ה דס"ג ישאר ס"ב והנה אותה האלף היא בחי' שם אהי"ה וכשתרביע שם זה בזה האופן א' א"ה אה"י אהי"ה יעלה מ"ד תחבר ס"ב ומ"ד יהיה בגימטריא ק"ו וכבר הודעתיך כי כל בחי' אור המקיף הוא מן אי' ולכן נקרא אי' קו ירוק המקיף את כל העולם כי כן שם ההוי"ה דס"ג שהוא באי' עולה בגי' ק"ו ע"ד הנז':

(ד"ש ע"ב) שם פ"ב דף י"ב ע"ב וז"ל שחקים שבו ריחיים עומדות וטוחנות מן לצדיקים שנאמר ויצו שחקים ממעל ודלתי שמי' פתח וימטר עליהם מן לאכול הענין הוא שהם סוד ז' יודין שיש בשתי הויות דמלוי ע"ב ס"ג והאלף ב' יודי"ן אחרים הרי ט' יודין כמנין מ"ן ואמנם השחקים הם ל"ב שינים השוחקים והיא האל"ף שבהוי"ה דס"ג כי לא מנינו בתחילה במ"ן אלא ב' המלויים ונשארו ב' יודין שבציור אות א' והם בלי מלוי הם י"ו שהם ל"ב:

שם בגמ' פ"ב דף י"ד ע"א וז"ל כתוב אחד אומר לבושיה כתלג חיוור ושער רישיה כעמר נקי וכתיב קווצותיו תלתלים שחורות כעורב לא קשיא כאן בישיבה כאן במלחמה כו'. הענין הוא כי גם בעתיק' קדישא יש בו שערות שהם בחי' שרשי הדין כנודע אבל שם נכפין הדינין ומתבסמים כחמר טב דיתיב על דודרייה לאכפייא דינין תתאין אבל השערות שהם בז"א הם דינים חזקים מתעוררים במלחמה ואינם מבוסמים ומיושבים ולכן שערות דעתיקא הם עמר נקי ושערות ז"א הם שחורות כעורב (אמר שמואל ושל הנקבה הם אדומות וסי' ויטע אשל אש"ל ר"ת א'דומת ש'חורות ל'בנות):

שם בגמ' פ"ב דף י"ד ע"ב וז"ל ת"ר ד' נכנסו בפרדס ואלו הם בן עזאי ובן זומא ואלישע (ע"ב) אחר ור' עקיבא כו' הנה אחר שאדה"ר חטא החטא העצום ההוא אשר עדיין פירותיו אנו אוכלים בעוה"ז ולא נתקן עד ביאת המשיח והנה ד' חכמים אלו היו מופלגים בחכמה ובחסידות כנודע והיו צופים ברוח הקדש ובמעשה מרכבה ועלה בדעתם לתקן הפגם ההוא שנפגם על ידי חטאו של אדה"ר או לפחות לתקן החלקי' של שרשי נשמתם הנאחזים באדה"ר והנה הפגם שנפגם ע"י חטאו של אדם הי' כי הגדיל הכתר של ז"א שלא בזמנו קודם שיכנסו המוחין של אבא ועי"כ נפל הדעת של ז"א מצד אי' למטה בין הכתפי' בשליש עליון של הת"ת וכמו כן פגמים אחרים כמו שנתב' אצלינו בענין חטאו של אדם וע"ש ונמצא שאי אפשר לתקן הפגם ההוא ולעלות את הדעת למעלה במקומו אלא עד שימשיכו את המוחין דאבא לתוך ז"א ואז אח"ך יתוקן הכתר שבו ויוכל הדעת לעלות למקומו ונמצא שצריך שימשיכו ד' מוחין דאבא שהם חו"ב ותרין עיטרין דדעת חסדים וגבורות הכל יחד אמנם ד' חכמים אלו עלה בדעתם שבין ארבעתם יחד יתקנו הפגם הנז' וכל אחד יתקן וימשיך מוח אחד מאלו הארבעה כי אין כח בהם להמשיך כל אחד מהם כל הד' מוחין אבל טעו בזה כי היה צריך שכל הארבעה מוחין ישלמו ע"י אחד מהם בלבד וכמו שיתבאר ולכן אף לר' עקיבא שנכנס בשלום ולא חטא כלל בקשו מלאכי השרת לדוחפו. ולכאורה הענין זר אלא כי אעפ"י שע"י שהמשיך המוח האחד לבדו ע"י תקונו ממילא נמשכו כל הד' מוחין כמו שיתבאר עכ"ז היה ראוי שיתקן הוא לבדו את כולם וימשיכם בז"א ולכן בקשו לדוחפו והשי"ת הצילו באומרו כי כבר נמשכו כל הד' מוחין בסבתו כמו שיתבאר אעפ"י שלא תקן אלא מוח אחד בלבד:

ונתחיל לבאר ענין ד' חכמי' אלו אחד לאחד למצוא חשבון והנה בן עזאי התחיל ורצה להמשיך החכמה דאבא תוך ז"א כי חשב שכאשר יתקן את החכמה דאבא וימשיכנה לז"א אז החכמה דאבא תעלה ותמשיך חכמת אי' אשר עמה ואז חכמה דאימא שהיא בחי' קו ימין אשר משם החסדים יוצאים הנה היא תמשיך את עיטרא דחסד שנפל למטה כנ"ל ותענהו למעלה במקום הדעת ואז החסדים ימשיכו ויעלו את הגבורו' גם הם למעלה לפי כי טבע החו"ג להתחבר יחד לפי שהם כדמיון זכו"ן כנודע וכל תשוקת להתחבר יחד ואעפ"י שיתבאר כי כשירדו למטה בין הכתפים נתפרדו איש מעל אחיו והחסדים עמדו בכתף ימין והגבורות בכתף שמאל הטעם הוא לפי שהם ב' מוחין תרין עיטרין וכאשר ירדו שם מצאו המקום צר מאד ונתרחבו להיות להם מקום רחב במנוחה האמנם כאשר העיטרא דחסד תעלה למעלה פשיטא שתשוקת עיטרא דגבורה תכריחנה לעלות עם עיטרא דחסד למעלה ועי"כ נתקנו כל הד' מוחין ואין לומר שיוכרח להמשיך ג"כ את בינה דאי' ולהעלותה למעלה ולכן היה צריך שימשיך ויביא גם את בינה דאבא לפי שכיון שכל המשכת וירידת חו"ב דאבא למטה אינם רק להעלות את הדעת שנפל למטה לכן בעלות הדעת תעלה את הבינה דאימא מאליה. והנה טעה בן עזאי במחשבה זו לפי כי אעפ"י שנתבאר אצלינו שגם חו"ב דאי' ירדו אין הענין כך כי לא ירד רק הדעת (ע"ג) לבדו לטעם (ד"ש ע"ג) הנז' שם בענין חטאו של אדה"ר אבל חו"ב דאי' לא ירדו הם רק ההארה שלהם היא שירדה כדי להחיות את הדעת שנפל למטה אשר הוא בן שלהם שהם החו"ג שיצאו מן חו"ב של אימא כנודע ונמצא כי החו"ב דאי' עומדות למעטה והם מרוחקות מאד מן הדעת שירד למטה לכן כאשר ן' עזאי העלה

את החכמה דאי' ע"י חכמה דאבא לא היה כח בחכמה דאי' להעלות עמה את עיטרא דחסד שנפל למטה כי רחוקה היא ממנו מאד כנז' ולא די זה אלא שהוסי' פגם אחר כי בתחילה היתה חכמה דאי' עם החסדי' והגבורות ומאירה בהם וממתק אותם ועתה בעלותה נמצאו הגבורות רחוקות ממנה מאד ונשארו דינים קשים מאד בלי שום מתוק ולכן נגזר עליו מיתה ומת לפי שהסיר את החכמה מאת הגבורות והפרידה מהם והגביר כח הדינים מאד וזה נק' קיצץ בנטיעות כי הפריד החכמה מהם ולכן מת בסוד ימותו ולא בחכמה ר"ל ימותו לסבת הסתלקו' חכמה האמנם לפי שתקונו היה בחכמה ורצה להעלות חכמה דאי' והחסדים שהם קו ימין לזה נאמר עליו יקר בעיני ה' המותה לחסידיו ר"ל כי היה יקר וחסיד בתקון הנז' שעשה:

והנה בן זומא רצה להמשיך בינה דאבא לפי שחשב ואמר הנה כל פגם אדה"ר היה תלוי במה שנתאחזו הקליפו' בעיטרא דגבורה כשירדה למטה ונפרדה מעיטרא דחסד וזה שורש קלקול הפגם והחטא ולכן אמר אטרח לתקן ולהעלות את עיטרא דגבורה לבד וממילא יתוקן השאר ולכן המשיך את בינה דאבא כדי שהיא תמשיך למעלה את בינה דאי' ואז בינה דאי' תמשיך את הגבורות שהם מצדה ויעלו למעלה ולא יוכלו החיצונים להתאחז בהם כבתחילה ואמנם גם הוא חטא בזה לפי שתחיל' היו הגבורות עם החסדים למטה ומתמתקות קצת על ידי החסדים הקרובים אליהם ובפרט כי הבינה שהיא נקראת גבורה עליונה היתה רחוקה מהם ועתה עלו הגבורות ונתרחקו מן החסדים ולא עוד אלא שנתחברו עם בינה דאי' שהיא גבורה והרי נתחברו כל הגבורות יחד מבלי חסדים כלל ונעשו גבורות דינים קשים מאד ואעפ"י שסמך על מה שכבר עשה ן' עזאי חבר הגבורו' כנז' שהוא פגם גדול ואדרבא חטא בן זומא יותר מן' עזאי לפי שן' עזאי נשארו החסדים למטה עם הגבורות למתקם ובפרט כי בינה דאי' גבורה עליונה היתה רחוקה כנז' ומה שפגם לא היה פגם בהם אלא שהרחיק וסלק מהם את החכמה דאי' ועלתה למעלה אבל ן' זומא הרחיק גם את הגבורות מן החסדים ולא עוד אלא שחברם עם גבורת בינה ונעשו דינים קשים ולכן נענש יותר כי הציץ ונפגע ויצא מדעתו וסוד הענין הוא כי הנה טבע הנקבה לעלות ולבקש את הזכר כמ"ש ואל אישיך תשוקתיך אבל אין הזכר חשק לעלות אחר הנקבה כנז' כי היא צריכה אליו ואין הוא צריך אליה ולכן אם החסדים יעלו תחלה גם הגבו' ימשכו ויעלו עמהם אבל עתה שהגבורות עלו למעלה שהם הנקבות לא עלו החסדים עמהם והנה הדעת של ז"א הוא היסוד דאי' שבו עיטרא דחו"ג והיסוד הזה דאי' ירד למטה וכאשר בן זומא הוציא הגבורות הדעת שהוא היסוד דאימא שנפל למטה יצא חצי הדעת שהם (ע"ד) הגבורות ולא נשארו בו רק החסדים ולכן נענש שגם הוא יצא מדעתו ונמצא כי בבחי' אחת נענש בן זומא פחות מבן עזאי לפי שבן זומא סמך על מה שכבר תקן בן עזאי והוא הוסיף עוד תקון ולכן לא מת אלא יצא מדעתו ובערך שבן עזאי תקן קו ימין הנקרא חסד לכן נק' חסיד ונאמר עליו יקר בעיני ה' המותה לחסידיו כנז' שהוא שבח ומעלה אליו אבל בבן זומא נאמר גרעון והוא מ"ש דבש מצאת אכול דייך פי' כי כבר הודעתיך בענין מצות השופר כי ש"ך דינים הם והדבש הוא שרש הדינים שהם בגי' ש"ו מן אותיות שופ"ר וע"ש ולפי שהוא הגביר כח הדין והגבורות הקשו' נאמר עליו פסוק זה הפך מבן עזאי:

האמנם ר' עקיבא תקן יותר מכלם ולא חטא לפי שהוא תקן יותר את עיטרא דחסד לפי שאמר הנה כל הפגם הוא מפני הגבורות שהם למטה ונאחזים בהם הקליפות כנ"ל ולכן המשיך החסדים דאבא ועל ידם יעלו גם החסדים דאי' למקומה כי כלם עומדות בקו ימין במישור ואין בזה טירחא כמ בבן עזאי שהיה צריך להוריד החכמה דאבא כדי שתמשיך לחכמה דאי' ואח"כ חכמה דאימא תעלה גם את החסדים הרחוקים ממנה מאד כנז' אבל ר' עקיבא כיון שהוריד החסדים דאבא ממילא בנקל דרך מישור עלו החסדים דאי' הדומים (ד"ש ע"ד) להם ואז מוכרח הוא שהגבורות יעלו עמהם כי תשוקתם אל החסדים כנז' והרי כי ר' עקיבא תקן יותר מכלם ובפרט בהיותו סמוך אל אשר כבר תקנו ן' עזאי ובן זומא כנז' וז"ש ר' עקיבא שנכנס בשלום כו' פי' כי הוריד את היסוד דאבא הנק' שלום עם עיטרא דחסד אשר בו ואח"כ העלה את היסוד התחתון הנקרא שלום של אימא והעלהו למעלה וכבר נת' לעיל טעם למה בקשו מלאכי השרת לדוחפו. [חסר כאן] ועיין בס' הליקוטים פ' ויקהל:

ונחזור עתה לבאר ענין פרד"ס הזה מה עניינו הנה בדרוש שלו בענין אדה"ר כשחטא נת' כי אחד מן הפגמים שגרם הוא שגם לאה כשנפגמה וירדה למטה כנגד הדעת שירד גם הוא בין הכתפיים ולהיות כי לאה כולה דינים וגבורות כנודע לכן רצו אלו החכמים לתקנה ולמתקה והיא הנק' פרדס כמו שנת' ונכנסו לתקן זה הפרדס וראו כי לא היו יכולים לתקנם עד שיתקנו את הז"א בתחי' כי ממנו נמשכות האורות אליה ולכן התחילו לתקן את הז"א כנ"ל. והנה לאה נק' פרד"ס ורחל נק' פרס"ה לפי שהיא שם אדנ"י בגי' ס"ה ויש בה חמש' גבורות מנצפ"ך שהם בגי' פ"ר הרי פרס"ה אמנם לדעת איך לאה נקרא פרד"ס והנה שמעתיו ממורי זלה"ה ושכחתי ויש לי בזה ג' פירושים ואיני זוכר איזה מהם הוא האמת. האחד הוא כי עיקר שם אדנ"י הוא ברחל כי היא עקרת הבית ולכן נקראת פרד"ס שהיא בחי' פרס"ה ממש אלא שחסירה אחד. הב' הוא כי נודע שהוי"ה דמ"ה דאלפין היא בז"א והמלוי של הוי"ה זו היא בגי' י"ט ונודע כי המלוי היא בחינת אור הנקבה בהיותה כלולה עם הזכר ולכן היא בגי' חו"ה אשת אדה"ר ומלוי זה יוצא לחוץ להאיר אל לאה אשתו ואם תחבר מ"ה וי"ט ופ"ר הרי פרד"ס כי לאה שרשה ועיקרה היא שם ס"ג ולוקחת הה' גבורו' שמהם נבנית והרי פרד"ס ודע כי הנלע"ד ממה שהבנתי (דף ה' ע"א) מדברי מורי זלל"ה הוא כי שורש נשמות אלו הד' חכמים נמשכים מן המוחין דז"א עצמו במקום אשר משם יוצא הארת המוחין של לאה שהם ד' הארות ואלו החכמים הם משלחים ד' הארות אלו אל לאה ולכן נתכוונו לתקנה כנז':